

Ampedus (Ampedus) aurilegulus. Foto: Amador Viñolas.

In memòriam

En record d'Amador Viñolas Saborit

El 2 de març de 2025, va morir l'Amador Viñolas Saborit, mentre dormia, a l'edat de 79 anys.

Fou una persona entregada a l'entomologia, àmbit en què era un expert mundialment reconegut i en el que ha publicat fins ben recentment.

Durant molts anys, Amador Viñolas ha treballat per a la ICHN i sovint des de l'anonimat, com a coeditor i en la composició de diverses publicacions, entre les quals cal destacar el *Butlletí de la ICHN* i de la darrera col·lecció posada en marxa a la ICHN, les *Mono-*

grafies de la ICHN, dels que fou autor del número 1 i del número 6.

L'any 2023, el Consell Directiu de la Institució va acordar atorgar-li el reconeixement de Soci d'Honor de la ICHN. En podeu llegir la glossa a *Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural*, 87 (4): 257-273. 2023.

Ens ha deixat un amic, un naturalista nat i un magnífic i entregat col·laborador de la ICHN.

Gràcies per tot, Amador, descansa en pau. Et recordarem sempre! ■

Seguiment de les poblacions d'ortòpters diürns a la vall del Llobregós

Transsecte de garriga gipsícola esclarissada (Ivorra), 13/10/2024.

En 2021, el grup Antaxius-ICHN (Grup d'estudis dels ortòpters de Catalunya) va iniciar el projecte català de seguiment d'ortòpters (COMS) en diverses localitats del país. Entre els objectius del projecte hi ha el d'avaluar l'evolució de la riquesa i densitat d'ortòpters, entre hàbitats, en el context general de pèrdua de biodiversitat. Entre aquestes localitats d'estudi, hi ha la de la Vall del Llobregós, en l'àmbit de les gesses eocèniques de la Segarra, entre Ivorra i Torà, a l'Espai Natural Protegit de les Valls del Sió-Llobregós (Xarxa Natura 2000). En Daniel Espejo Fraga, és qui s'encarrega del seguiment en aquesta localitat, a 500-525 m d'altitud, amb tres transsectes establerts en hàbitats gipsícoles diferents: garriga esclarissada de ruac i trincola (*Ononidetum tridentatae*), timoneda d'heliàntem esquamós (*Helianthemum squamati*) i prat sec ruderalitzat. Ja són quatre campanyes de mostreig acumulades. El mètode consisteix en la progressió, a peu, del transsecte a una velocitat prou lenta per visualitzar, identificar i, si fos necessari, capturar els ortòpters que es troben en una franja de 2 metres. La longitud dels transsectes varia entre 61 i 114 m (segons l'hàbitat). Es realitzen dues repeticions de mostreig diürn, al migdia, dintre del període comprès entre finals d'agost i mig octubre, separades almenys 25 dies entre elles. De cada mostreig s'analitzen variables com: (1) el nombre d'espècies observades per transsecte, i (2) les densitats d'individus d'ortòpters per 100 m² (adults o nimfes). Per ara, el número de mostres obtingudes, permetria començar a perfilar les possibles diferències entre hàbitats, pel que fa a la comunitat i població d'ortòpters diürns. Més endavant, a mesura que s'acumuli una seqüència llarga de campanyes, es podrà avaluar també l'evolució d'aquestes variables ecològiques, entre períodes d'anys.

Fins al moment, s'han identificat 14 espècies diferents d'ortòpters entre els tres hàbitats, sent la garriga l'hàbitat que presenta més riquesa acumulada amb 13 espècies diferents, seguit de la timoneda amb 11, i el prat

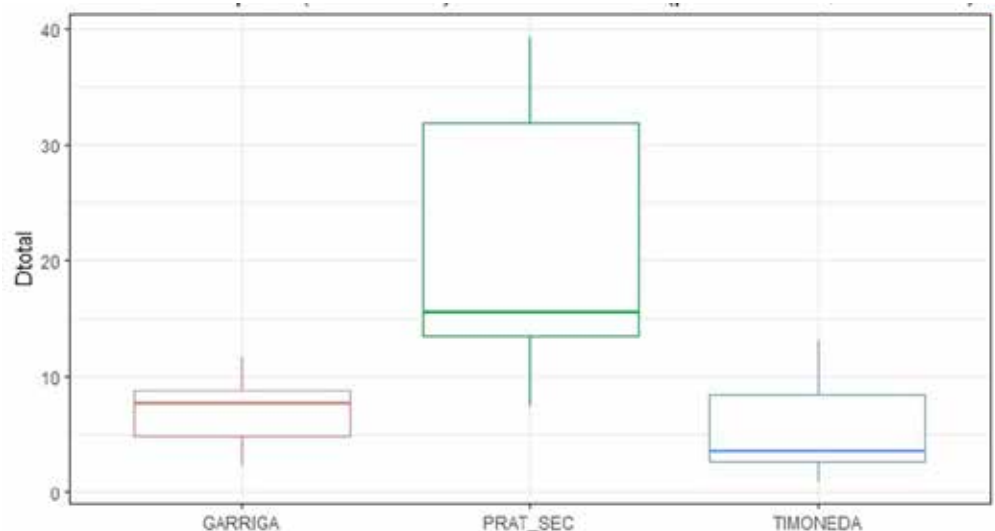
sec ruderal amb 10. Destaca la subfamília *Oedipodinae*, amb un 43 % de les espècies. Els tres hàbitats presenten una mediana similar d'espècies detectades per mostreig (entre 5 i 4 espècies). Però, pel que fa a densitats d'individus, és el prat sec el que destaca substancialment, amb una mitjana de 15,6 individus/100 m² per mostreig; mentre que la garriga presenta mediana de 7,6 individus/100 m², i la timoneda de 3,5 individus/100 m². Les espècies més abundants varien segons hàbitat i campanyes de mostreig; però s'identifiquen alguns patrons. A la garriga és l'edípoda blavosa (*Sphingonotus caeruleus*) l'espècie que sol ser més abundant entre agost i octubre; mentre que a la timoneda, amb més variabilitat, acostuma a ser *Pyrgomorpha conica* (en estadi de nimfa); i al prat sec es disputen l'hegemonia el saltamartí bru ibèric (*Chorthippus jacobsi*) i el salmartí capgròs (*Docostaurus jagoi*). Però, entre les espècies observades, resulta especialment interessant la presència més o menys regular de l'edípoda del guix (*Sphingonotus gypsicola*) a la garriga cada any, i ocasionalment a la timoneda. Aquest endemisme ibèric està inclòs en la llista vermella de la UICN, amb la categoria de pròxima a l'amenaça, amb una distribució coneguda severament fragmentada al llarg de la península Ibèrica, lligada a una ecologia gipsòfila. Serà, doncs, molt útil els resultats que s'obtinguin d'aquest seguiment per conèixer millor l'ecologia de l'espècie.

Sphingonotus gypsicola a la garriga gipsícola esclarissada (Ivorra), 13/10/2024

Com iniciar-se a l'ornitologia i que els ocell hi surtin guanyant. MARIUS DOMINGO. Editorial Cossetània, 2025. 144 pàgines.

Densitat total d'ortòpters (indv/100m²) per cada hàbitat (n=7; període VIII-X, 2021-2024)

(Continua)

La llista d'espècies observada fins al moment és: *Acrotylus insubricus*, *Aiolopus strepens*, *Anacridium aegyptium*, *Calliptamus barbarus*, *Calliptamus italicus*, *Chorthippus jacobsi*, *Dociostaurus jagoi*, *Locusta migra-*

tòria, *Oedipoda caerulea*, *Omocestus raymondi*, *Parasteropleurus perezii*, *Pyrromorpha conica*, *Sphingonotus caeruleus*, *Sphingonotus gypsicola*. ■

Delegació d'Osona

Sortida naturalista «Seguint els rastres i senyals de mamífers i ocells»

La sortida «Seguint els rastres i senyals de mamífers i ocells» del dia 14 de desembre va ser l'última sortida naturalista de l'any programada conjuntament des del Grup de Naturalistes d'Osona, el Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis, el Museu del Ter i l'Ajuntament de Manlleu.

L'activitat, guiada per Joan Culí, es va realitzar en un tram del torrent de Serrabona, dins el terme municipal de l'Esquirol, en una zona marcadament rural, amb algunes masies aïllades, conreus, granges i petites arbrades de roures, aurons blancs i pollancre, entre altres. I va transcórrer, més o menys, entre les 10 del matí i les 2 del migdia.

Hi van assistir unes 25 persones, 4 o 5 de les quals eren mainada. Però van ser les persones adultes les que van mostrar més interès i atenció cap a les explicacions i mostres trobades.

Aquesta sortida va permetre poder observar alguns

Joan Culí que és qui va portar la sortida

rastres i senyals deixats per alguns dels mamífers i ocells propis de la zona. Així, per exemple, vam poder observar diferents talponeres (segurament de talpó comú), un cau de teixó en actiu, un niu de picot garser gros, una latrina en ús de geneta, però també excrements tendres de porc senglar i de conill de bosc. Va ser fàcil trobar les marques que deixen els senglars, als troncs dels arbres, després de prendre banys de fang per desparasitar-se.

Un dels participants, i de manera excepcional, va localitzar una egagròpila, probablement de gamarús, que va aprofitar per emportar-se per comprovar-ne el contingut. I també vam localitzar 4 o 5 esplomissades, l'autoria de la majoria de les quals corresponia a l'esparver vulgar que, després d'observar-les, vam identificar que eren de pinsà comú, pardal comú i tudó. També vam trobar acumulacions de flocs de pèl de conill de bosc, que també evidencien la depredació per part d'un rapinyaire. ■

Delegació de la Garrotxa

Visita a la teixeda de Misaclops

El dia 1 de desembre del 2024 es va dur a terme una sortida a la teixeda de Misaclops a l'Alta Garrotxa organitzada per la delegació del ICHN de la Garrotxa i el Ripollès i a càrrec de la biòloga Antònia Caritat.

Aquests bosc d'aquesta espècie emblemàtica, representa una de les teixedes més denses de Catalunya. Hi varen assistir catorze persones, que van gaudir molt de la visita i les explicacions que es van fer. ■

Premi Torras-Foulon de la ICHN, edició 2025

El jurat del Premi Torras-Foulon de la ICHN, edició 2025, acordà atorgar el premi a la proposta «Metacomunitats de fauna aquàtica associada a cadolles», del qual són autors Carla Olmo Rodríguez, Dani Boix Masafret, Stéphanie Gascón García, Jordi Sala Genóher i Sofia Suñol.

S'ha valorat que la recerca se centri en l'estudi de la fauna aquàtica i de l'estructura metacomunitària d'uns sistemes temporanis molt poc investigats, les cadolles, i que es dugui a terme en territoris poc mostrejats tant de Catalunya (terres de Ponent) com de la Comunitat Valenciana (regió de Xàtiva) i, per tant, de gran interès. També s'ha considerat positivament la voluntat de difondre els resultats obtinguts més enllà del que s'estableix en la convocatòria. Podeu consultar l'acta al [web](#) de la ICHN.

Aigua. Un recurs vital.
GEMMA PUIG. Editorial: Ara llibres, 2025. 224 pàgines.

Sessió audiovisual «El que la natura em va ensenyar»

El primer de febrer passat, es va celebrar a Brunyola (la Selva) la sessió número 95 de la Societat Catalana de Fotògrafs de Natura (SCFN) preparada conjuntament amb l'entitat germana MontPhoto, que organitza el concurs de fotografia de natura internacional més reconegut i prestigiós dels que es fan al país. Cada octubre fa un festival a Lloret de Mar, on ens reunim fotògrafs de muntanya i natura d'arreu del món, com va explicar el seu president, Paco Membrives, qui va afegir que estàvem a la tercera trobada de la recentment creada Comunitat Montphoto, que reuneix a tots els seguidors que volen donar suport al concurs de forma especial i que no para de créixer.

Després de l'assemblea d'aquesta comunitat, Laura Núñez Bañuls va impartir la conferència «El que la natura em va ensenyar». Laura, fotògrafa de fauna salvatge, biòloga conservacionista, guia de viatges de natura especialitzada en rastres i divulgadora a les xarxes socials, ens va explicar que, per ella, sortir a fotografiar fauna salvatge no solament és fer fotos; és descobrir, aprendre, i tornar a casa amb una imatge i una reflexió.

És comprometre's a respectar i protegir la natura mentre es transforma una observació en art i l'art, en un impacte. Un cop coneixem els secrets del nostre entorn i entenem com es mou el bosc, com respira el prat i com es desperta la nit, comença el joc real: una finestra a un món infinit de llums, desenfocaments i composicions, que, donats a conèixer de la manera correcta, ens

permeten acostar la natura a tots els públics i donar veu als qui no la tenen, sempre amb l'objectiu de divulgar.

No cal dir que tota aquesta filosofia va anar acompanyada d'excel·lents imatges. Després es va obrir un interessant col·loqui entre tots els assistents, que, en total, van ser una seixantena. A continuació vàrem fer el vermut i la calçotada de germanor, a la que assistiren més d'una seixantena de persones entre socis i acompanyants, constituint un nou rècord de participació. ■

Laura Núñez en plena conferència. Foto: Albert Masó

Anuari ornitològic i naturalístic de la vall del Ridaura (Costa Brava). Grup de Natura Sterna, 2024. CARLOS ALVAREZ-CROS (ed.). 146 pàgines.

Activitats amb altres entitats

XV Olimpíada de Biologia de Catalunya (XV OBC 2025)

Un any més, el quinè consecutiu, durant el mes de febrer s'han celebrat les proves de l'Olimpíada de Biologia de Catalunya (OBC) amb la participació de la ICHN. L'objectiu de l'OBC és incentivar l'interès dels estudiants de batxillerat en l'estudi de la biologia i reconèixer públicament el seu esforç i el del professorat que els engresca i prepara.

El dissabte 1 de febrer passat, 236 estudiants de segon de batxillerat de 64 centres educatius de Catalunya varen fer la prova teòrica, simultàniament a les 5 subseus territorials: UB, UdG, UdL, URV i UVic-UCC. Els 20 estudiants que obtingueren les millors puntuacions varen fer la prova pràctica a la Facultat de Biologia de la UB el dimecres 5 de febrer. Les puntuacions del conjunt de proves realitzades va determinar els 14 estudiants que rebrien medalla de bronze, els 3 que serien distingits amb medalla de plata i els 3 premiats amb medalla d'or. Podeu consultar tots els resultats al web de l'**OBC**.

L'acte solemne de lliurament de medalles va tenir lloc a la Sala Prat de la Riba de l'IEC el divendres 21 de febrer a les 6 de la tarda, en sessió mixta, allora presencial i retransmesa per zoom.

Els 6 millors classificats, citats en ordre decreixent de les puntuacions aconseguides, són: Mariana Hnytka (INS Guindàvols, Lleida), Laura Bacardit Anda (Escola Vedruna Girona, Girona), Alexandra Khromova (Institut Gabriel Ferrater i Soler, Reus), Dani Stefanov Platikanov (Escola Frederic Mistral-Tècnic Eulàlia, Barcelona), Francesc Mercadal Arrogante (Institut Jaume Vicens Vives, Girona) i Nico Chamorro Abadia (Sagrat Cor Diputació, Barcelona).

Els 14 estudiants que han aconseguit medalla de bronze, en aquest cas citats per ordre alfabètic, són: Ferriol Camps Brugada (INS Pere Alsius i Torrent, Girona), Nerea Cañis Cortacans (Escola Montagut, Barcelona), Xènia Gramunt Tarrés (Institut Lluís de

Territorios pajareros. Coordinadors: ANTONIO SANDOVAL i ALFONSO RODRIGO. Editorial BichoMalo Libros, 2024. 292 pàgines.

Peguera, Vic), Maria Luisa Lorente Narvaja (Institut Jaume Hugueta, Tarragona), Xavier Montobbio Palmer (Aula Escola Europea, Barcelona), Marina Murciano Moya (Institut Investigador Blanxart, Terrassa), David Pujolar Rosanas (Institut Sant Quirze del Vallès, Sant Quirze del Vallès), Javier Rodríguez Collado (Col·legi Sagrat Cor Diputació, Barcelona), Sara Ros Delgado (Escola Frederic Mistral - Tècnic Eulàlia, Barcelona), Joaquim Ruhi Vladykina (Escola Vedruna Girona, Girona), Gabriel Trullen Dantas (Escola Frederic Mistral - Tècnic Eulàlia, Barcelona), Javier Vico Fernández (Escola Mestral, Sant Feliu de Llobregat), Agata Vivas Turró (Col·legi Sant Jordi, Fornells de la Selva), Lia Weissmann Mas (Col·legi Aula Escola Europea, Barcelona).

Els 4 estudiants amb les millors puntuacions participaran, convidats per l'organització de l'OBC, junt amb els finalistes de les altres

16 comunitats autònomes i les 2 ciutats autònomes, a la XX Olimpiada Espanyola de Biologia (XX OEB) que enguany es farà a la Universitat de La Laguna (Tenerife, Illes Canàries) del 3 al 6 d'abril de 2025. Els desitgem molta sort i encerts!

Des de la ICHN felicitem no només els estudiants distingits amb medalla, sinó a tots els participats en la XV OBC, pel seu interès en una matèria tan interessant i fonamental com és la biologia, i fem arribar també la nostra felicitació i agraïment al professorat, famílies i amistats que han contribuït a desenvolupar l'interès d'aquests joves per la biologia. Recordeu que si el vostre interès s'escau dins l'àmbit de la història natural (botànica, ecologia, geologia, zoologia), compteu amb la ICHN per a mantenir-vos al dia i participar en el reguitzell d'activitats que desenvolupem. ■

Ciències en perill

La ICHN, molt preocupada per la deriva de l'ensenyament de les ciències naturals en particular, i de les ciències en general, va alçar de seguida la seva veu en conèixer la modificació de l'ordenació dels ensenyaments de batxillerat que el Departament d'Ensenyament va fer públic el desembre passat. I, per tal de fer més força, va unir la veu a la de les altres societats filials de l'Institut d'Estudis Catalans en desacord amb el canvi proposat.

Hem assistit a reunions i redactat documents i, en aquest camí, hem coincidit amb el professorat de secundària que també alçava la seva veu en contra. Un dels col·lectius combatiu amb la proposta és Ciències en Perill, integrat per més de 1.000 docents de secundària i investigadors, amb el que el propassat 5 de març es va signar un comunicat conjunt, que es pot consultar al [web](#) de la ICHN, que demana mantenir separades les assignatures Biologia i Geologia i Ciències Ambientals i les de Física i Química perquè, de no fer-ho, «es posa

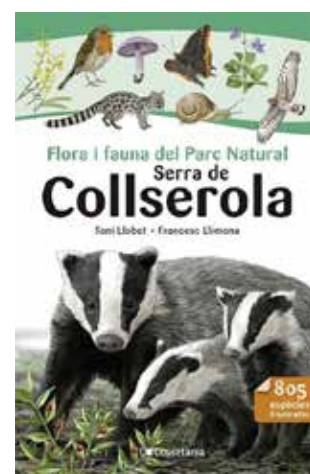
en perill la qualitat de l'educació científica» en aquesta etapa educativa i «sense una formació científica sòlida, difícilment podrem garantir una ciutadania crítica, informada i capaç de contribuir de manera efectiva al desenvolupament científic i tecnològic del nostre país».

Des del desembre al dia de la signatura, el Departament no ha mostrat cap voluntat de canvi. Estem molt decebuts. Seguim intentant que escoltin i comprenguin els problemes del que proposen i corregeixin.

Que tinguem sort! ■

Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural, número 88 (4) Barcelona 2024. 206 pàgines.

Flora i fauna del PN de Collserola. TONI LLOBET i FRANCESC LLIMONA. Editorial Cossetània, 2025. 160 pàgines.

Edició en format digital de «*La vegetación del Montseny*» (1950) del Dr. Oriol de Bolòs, una fita de gran rellevància per a la fitosociologia catalana i de la Mediterrània occidental, per Gabriel Mercadal

Aspecte de la portada de la tesi «*La vegetación del Montseny*» del Dr. Bolòs defensada el 1950.

Com si fos un regal de Nadal, el propassat mes de desembre de 2024 vàrem aconseguir que es publicàs digitalment la versió original de 1950 de la tesi doctoral del Dr. Oriol de Bolòs sobre la vegetació del massís del Montseny. Es tracta d'una obra molt innovadora per la seva època, que aporta moltes dades geobotàniques noves, i on es percep la marcada influència científica del Dr. Josias Braun-Blanquet, el fundador principal de l'escola fitosociològica sigmatista.

El Grup Català de Recerca en Fitosociologia i Hàbitats Naturals (FitoHab) de Flora Catalana feia una bona colla d'anys que volia consultar i veure publicada la tesi mecanografiada del promotor principal de la fitosociologia catalana. Gràcies a la intervenció del Grup de Recerca de Geobotànica i Cartografia de la Vegetació (GEOVEG) de la Universitat de Barcelona (UB) i al vistiplau del Dr. Jordi Bolòs i Masclans (fill de l'O. de Bolòs), Catedràtic d'Història Medieval de la Universitat de Lleida, la Universidad Complutense de Madrid ha digitalitzat i publicat en accés lliure *La vegetación del Montseny*.

Des de molt jove, l'Oriol de Bolòs (Olot 1924 – Barcelona 2007) va mostrar un gran interès per la botànica. A set anys, una malaltia greu el va obligar a guardar repòs al llit durant un any, període que va aprofitar per llegir intensament, des de novel·les juvenils fins a llibres de botànica. Amb els anys, la seva afició va esdevenir en una veritable passió gràcies al mestratge inicial del seu pare, Antoni de Bolòs (farmacèutic i posteriorment director de l'Institut Botànic de Barcelona), i, més tard, per figures de rellevància internacional, com ara el Dr. Pius Font i Quer i el Dr. Josias Braun-Blanquet.

Un cop a Barcelona, a partir dels 14 anys, l'Oriol va començar a visitar l'Institut Botànic de Barcelona, on va poder llegir obres botàniques especialitzades i conèixer

diversos botànics professionals. A 15 anys va llegir la *Geobotànica*, d'Emili Huguet del Villar (1929), tractat que no el va interessar massa, ja que el va trobar molt enrevessat. Poc després, va llegir el treball d'Henri Gaussen *Végétation de la moitié orientale des Pyrénées* (1926) el qual, segons J. M. Panareda, li va encantar. Durant la postguerra va estudiar alemany com a llengua estrangera al batxillerat. El bon mestratge de la seva professora, Sra. Tech, i la seva habilitat per les llengües li va permetre començar a llegir llibres de botànica en alemany. Aleshores, va llegir les obres de geobotànica del Dr. Josias Braun-Blanquet, la *Pflanzensoziologie* (1928) i *La chénaie d'Yeuse méditerranéenne* (1936). Aquests textos, amb una metodologia més concisa que la proposada per Gaussen el van «il·luminar» segons Miquel Pairoli. Així doncs, malgrat tenir pocs coneixements florístics, es va decantar per l'estudi de la geobotànica prenent com a mestre el Dr. Josias Braun-Blanquet.

L'any 1942 va ingressar a la Universitat de Barcelona en la qual es va llicenciar el 1946 en Ciències, en la secció de Naturals. Tot just acabada la carrera, va començar a fer el doctorat amb una beca del CSIC a l'Institut Botànic de Barcelona sobre la vegetació del Montseny. L'any 1947, l'Oriol va fer les primeres sortides amb el Dr. Braun-Blanquet amb companyia d'altres botànics. La sortida va transcórrer per les comarques barcelonines i va arribar fins al Montseny, probablement degut a l'interès del mateix Bolòs. L'any 1948, Bolòs i Braun-Blanquet van tornar a herboritzar i aixecar inventaris conjuntament al massís del Montseny.

La temàtica de la tesi la va decidir conjuntament amb el Dr. Font i Quer, però per raons burocràtiques va ser dirigida pel catedràtic de Farmàcia de la Universitat de Barcelona, el Dr. Taurino Mariano Losa, ja que Font i Quer estava represaliat. Durant la tesi va gaudir de l'ajuda del seu pare, Antoni de Bolòs, amb el qual va herboritzar conjuntament el Montseny[1].

A més a més, també va disposar d'inventaris inèdits del massís de Braun-Blanquet i de les sortides de camp amb el Dr. Pius Font i Quer i el Dr. Salvador Rivas Goday, catedràtic de Farmàcia de la Universidad de Madrid i iniciador dels estudis de geobotànica a l'escola de Madrid. D'altra banda, també el van ajudar altres científics en la identificació de diversos vegetals taxonòmicament més complexos. En aquest cas, el Dr. Prudenci Seró i en Josep Vives i Codina (company del jove Bolòs, i més tard el seu doctorand) li determinaren els briòfits i els líquens indicats en

La senda del llop. SYLVAIN TESSON. Editorial Símbol, 2025. 128 pàgines.

Oriol de Bolòs al Montseny l'any 1947 fem treball de camp. D'esquerra a dreta: Pere Montserrat, Antoni de Bolòs, Salvador Rivas Goday i Oriol de Bolòs (J. M. Montserrat. 2009. *El doctor Oriol de Bolòs i l'Institut Botànic de Barcelona*, IEC).

els seus inventaris florístics del Montseny. Carlos Vicioso el va acompanyar al camp, li va cedir dades i el va ajudar a identificar els diversos tàxons de *Quercus* caducifolis del massís. Així mateix, el seu amic Pere Montserrat, també li va facilitar dades i va discutir amb ell diversos aspectes científics de la seva investigació.

La tesi fou redactada en castellà i defensada el juny de 1950 a la Universidad Central de Madrid (l'actual Complutense), l'única que permetia aleshores obtenir el grau de doctor. A partir d'aleshores, les dades de la memòria es van anar publicant de manera molt escadussera en diversos articles científics. Finalment, l'any 1983, El Servei de Parcs Naturals de la Diputació de Barcelona va editar en català una versió resumida i actualitzada de la tesi, *La vegetació del Montseny*, obra que per la seva importància geobotànica fou reeditada en edició facsimil el 2003.

La versió de 1983 va aportar moltes dades geobotàniques i, de vegades, més ben raonades que en la versió original, però no reproduïa tots els inventaris d'associació ni les localitats concretes de mostreig. Moltes comunitats vegetals es van caracteritzar mitjançant una taula sintètica d'inventaris elaborada a partir dels inventaris d'associació originals. Per tant, en aquesta edició més moderna es va perdre una part significativa de la informació analítica. Per altra banda, la nomenclatura fitosociològica i la visió geobotànica del massís expressada per l'autor en la versió original resulten de gran interès en diversos aspectes geobotànics, com ara el sintaxonòmic, el nomenclatural, el successional o l'històric.

Conscients de la importància d'aquesta obra, la primera monografia de geobotànica experimental elaborada per un català d'una regió dels Països Catalans peninsulars, vàrem intentar aconseguir-ne una còpia. Sabíem que a Madrid hi havia dos exemplars de la tesi mecanografiada, però a Catalunya, un cop el Dr. Bolòs havia traspassat, ningú en coneixia cap, ni la seva família ni els seus companys del GEOVEG. L'any 2001, durant el IV Col·loqui Internacional de Botànica Pirenaico-cantàbrica de Barruera (la Vall de Boí, l'Alta Ribagorça) vam poder conversar amb ell durant una estoneta. Llavors, vam aprofitar per demanar-li els inventaris inèdits dels prats de dall de la seva tesi, així com els emprats per elaborar la taula sintètica dels prats de l'associació *Odontito serotini Trifolietum pratensis* descrita en el *Mapa de vegetació del full de Banyoles* (1986). Malgrat que fou molt atent, i ens va dir que ens cediria les dades si les podia trobar (fins i tot la seva dona s'ho va apuntar), aleshores la seva malaltia ja estava molt avançada i no ens va poder enviar res. Després de la seva defunció, vàrem sol·licitar la tesi als companys del GEOVEG, però no les varen trobar entre els documents del Departament de Biologia Vegetal de la UB, ni tampoc existia cap còpia en el Fons Oriol de Bolòs de la Universitat de Lleida. Així doncs, reco-

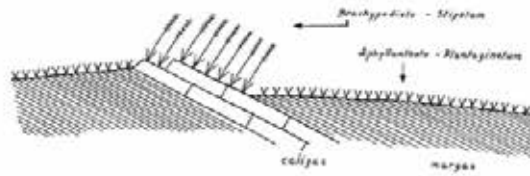

Fig. 1. Esquema de la distribució de les aliances Thero-Brachypodium y Aphyllantion sobre les distripcions geològiques de la zona de Vió, al pic de la verticants septentrional del Montseny.

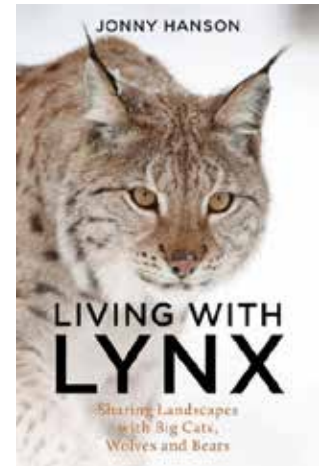
Esquema de la distribució de les aliances Thero-Brachypodium y Aphyllantion sobre diferents materials geològics (Figura 1, pàg. 84).

llint les demanda del FitoHab, el GEOVEG ha fet les gestions pertinents per tal que avui puguem obtenir aquestes valuoses dades.

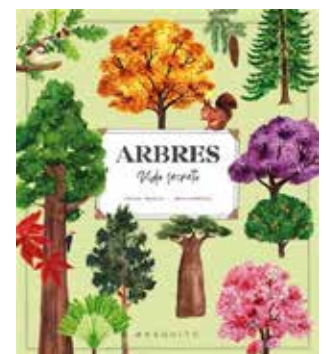
La tesi consta de 391 pàgines, malgrat que només n'hi ha paginades 13 en números romans i 341 en aràbics. El mecanografiat és bastant deficient i sovint costa de llegir. Moltes pàgines amb taules d'inventaris no són numerades i alguns números de pàgina es repeteixen amb un «bis», per tal de corregir la numeració inicial errònia. L'estructura del treball de 1950 és similar a la versió de 1983, però l'ordre de la caracterització de les comunitats vegetals és diferent. Només hi ha tres representacions esquemàtiques de la vegetació, les tres úniques figures de la tesi, les quals són inèdites, ja que en la versió catalana n'hi ha set, però cap d'elles correspon a les tres originals. Tampoc hi ha cap mapa de vegetació ni cap fotografia. Això sí, hi ha 267 inventaris d'associació amb la seva localitat geogràfica, molts dels quals inèdits fins avui dia. Per contra, en la versió resumida de 1983 només n'hi ha 61 d'associació i 61 de sintètics.

L'obra comença amb un capítol introductor on concreta els límits de l'àrea d'estudi, dona els agraïments pertinents i explica els fonaments teòrics generals sobre l'estudi de la vegetació (pàg. I-XIII, segons la numeració de la tesi). A partir dels acords presos en el VI Congrés Internacional de Botànica d'Amsterdam, de 1935, l'Oriol de Bolòs defineix el terme d'associació segons el mètode fitosociològic de l'escola sigmatista i el distingeix de les unitats de vegetació individualitzades únicament a partir de l'espècie dominant. Demana als botànics que aquestes unitats no siguin anomenades associacions com a tal, i que els noms científics de les comunitats vegetals tampoc s'escriguin fent servir la terminació «-etum». Insisteix que la definició proposada per Huguet del Villar (1929) del terme «associació» no correspon amb la proposada a Amsterdam, i li critica que proposi estudiar les comunitats vegetals a partir d'espècies dominants (tot i que reconeix que és un treball anterior al congrés). Tot seguit, explica conceptes teòrics com ara clímax, domini climàtic o complex climàtic.

El següent capítol correspon a les generalitats físiques del Montseny (pàg. 1-28): relleu, geologia, clima i la seva relació amb la distribució de la vegetació potencial del massís, amb un esquema similar a l'emprat en la versió de 1983.

Living with Lynx. JONNY HANSON. Editorial Pelagic Publishing, 2025. 280 pàgines.

Arbres. Vida secreta. LAURA FRAILE. Editorial Mosquito books, 2025. 48 pàgines.

Aventuras, venturas i desventura de biólogos de campo, naturalistas y otras especies. Coordinador: J. A. González Oreja. Editorial Tundra, 2025. 306 pàgines.

A continuació, comença el gran capítol de vegetació titulat «Las comunidades vegetales» (pàg. 29-328). Aquí caracteritza 50 associacions (26 són noves), i diverses subassociacions, algunes de les quals encara són inèdites segons el Codi Internacional de Nomenclatura Fitosociològica.

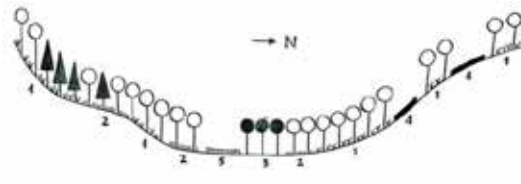

Fig. 3. Distribució (a gran escala) de les associacions de la Depressió en el vall de Santa Fe. 1. *Arrhenatheretum elatioris*, 2. *Conopodium majoris*-*Vicetium incanae*, 3. *Geranio-Festucetum arundinaceae*, 4. *Conopodium majoris*-*Vicetium incanae*, 5. *Conopodium majoris*-*Vicetium incanae*. Altres associacions: 6. *Conopodium majoris*-*Vicetium incanae*, 7. *Conopodium majoris*-*Vicetium incanae*.

Cada associació sol estar ben caracteritzada a partir de la seva composició florística, estructura biològica, ecologia, distribució, dinàmica i variabilitat. Si ens fixem ara en unes comunitats que coneixem prou bé, els prats de dall, els «Prados abonados, segables» de la tesi. En la versió original, Bolòs comenta que els prats de la plana de la Selva observats conjuntament amb Braun-Blanquet corresponen a una associació diferent (no proporciona cap nom, però per altres documents sabem que els pensava anomenar ass. d'*Alopecurus pratensis* i *Lychnis flos-cuculi* = *Lychnideto-Alopecuretum*) de l'associació d'*Arrhenatherum elatius* i *Narcissus poeticus* estudiada aleshores pel mateix Braun-Blanquet a la rodalia Montpeller. Comenta la distribució de prats de dall a Catalunya i a bona part de la península Ibèrica, i assenyala prats dalladors als Pirineus i a la plana de l'Empordà. Tot seguit, passa a la descripció dels prats del Montseny, amb una taula de vuit inventaris d'associació, cinc dels quals inèdits fins ara, i la descripció d'un perfil edàfic. Els prats del massís els considera propis d'una altra associació diferent dels de la plana selvatana, segons ell (i molt probablement per indicació de Braun-Blanquet) corresponen a l'*Arrhenatherum elatioris* (Br-BI. 1915) Scherrer 1925 descrit per Braun-Blanquet al mont Augal, al massís Septentrional d'Occitània. Som del parer que aquesta adscripció dels prats del Montseny es deu, en bona part, per l'estat inicial del coneixement de la vegetació durant la dècada de 1950 i pel fet haver identificat a *Festuca arundinacea* com a *F. pratensis* i a les formes ufanoses per la irrigació i l'adobament de *Galium lucidum* subsp. *lucidum* com a *G. mollugo* s.l. En aquell moment, Bolòs (i Braun-Blanquet) considera que els prats del Montseny i de l'Augal són tan similars, que els prats catalans només es poden diferenciar com a una subassociació geogràfica dels occitans.

En estudis posteriors, Bolòs va concretar la seva visió dels prats de dall indicats en la seva tesi. En l'estudi sobre la vegetació de la Selva (1959), Bolòs va interpretar que els prats d'aquesta comarca

natural corresponien a una subassociació particular dels prats de Montpeller (*Gaudinio-Arrhenatheretum* subass. *geranietosum*) descrita per Braun-Blanquet el 1952. Avui dia, considerem que corresponen a una subassociació d'una associació independent (*Geranio-Festucetum arundinaceae* subass. *geranietosum*), de manera similar com va pensar originalment l'any 1950. Pel que fa als prats del Montseny, el 1983 va promoure les tres variants de prats de dall adscrites l'any 1950 a l'*Arrhenatheretum* a tres subassociacions més del *Gaudinio-Arrhenatheretum*. Actualment, considerem que hi ha dues associacions diferents al Montseny. D'una banda, el *Conopodium majoris*-*Vicetium incanae* dels estatges de les rouredes i de la fageda i, per altre, el *Geranio-Festucetum arundinaceae* subass. *arrhenatheretosum* dels estatges de l'alzinar litoral i del muntanyenc. La subassociació *arrhenatheretosum* inclou les tres subassociacions descrites el 1983 dins del *Gaudinio-Arrhenatheretum* i que en el 1950 Bolòs va considerar simples variants, talment com nosaltres avui dia.

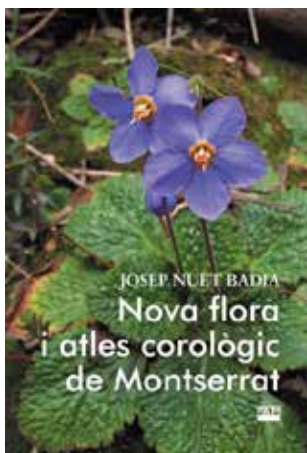
Per acabar, hi ha un capítol de conclusions (pàg. 329-334), un altre de bibliografia (pàg. 335-338) i, finalment, un sumari (pàg. 339-341). Entre les conclusions, destaquem per exemple, que Bolòs comenta que la seva tesi pot servir com a base per la conservació i aprofitament racional dels recursos vegetals del Montseny, o que partir del seu conspecte sintaxonòmic es pot aixecar un mapa de vegetació, ben bé com farà en l'edició de 1983.

Com podeu comprovar, la lectura d'aquesta monografia pot aportar moltes dades noves de gran interès geobotànic, que no podem desentrellar completament amb una lectura transversal i ràpida com la que hem fet. A més a més, tot just abans de rebre aquest document digital, en l'homenatge realitzat a Olot (novembre de 2024) pel centenari del naixement del Dr. Bolòs, un dels ponents, el Dr. Josep Maria Ninot, ens va comentar una notícia molt interessant. Remenant els documents del Dr. Bolòs custodiats en la biblioteca de la Facultat de Biologia de la UB per preparar els col·loquis de l'any Bolòs, va trobar el que semblava una altra versió més antiga de la tesi d'en Bolòs. Suposem que es tracta de la còpia de l'autor, i el document que va fer servir per preparar el llibre de 1983. La consulta d'aquest document ens pot aportar alguna dada més sobre la vegetació del Montseny, però sobretot la consulta de la resta de documents del fons Bolòs de la UB es pot proporcionar noves troballes geobotàniques d'interès. Tal vegada, les taules d'associació emprades per redactar la

Fig. 2. Esquema de la distribució de les associacions vegetals principals en el pla de la Calma, a l'alt. 1. *Arrhenatheretum elatioris*, 2. *Conopodium majoris*-*Vicetium incanae*, 3. *Geranio-Festucetum arundinaceae*, 4. *Conopodium majoris*-*Vicetium incanae*, 5. *Conopodium majoris*-*Vicetium incanae*.

Esquema de la distribució de les associacions vegetals principals en el pla de la Calma (Figura 2, pàg. 248).

Nova flora i atlas corològic de Montserrat. JOSEP NUET I BADIA. Editorial Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2025. 680 pàgines.

memòria del Mapa de vegetació del full de Banyoles amb inventaris del rar *Carex elata* subsp. *elata* o altres dades inèdites del gran fitosociòleg català. Les sorpreses, ben segur que encara no han acabat. Bona lectura!

[1] A l'Institut Botànic de Barcelona (cf. p. ex. El plec BC 373410) hi ha diversos plecs d'herbari que confirmen l'herborització conjunta dels Bolòs pel massís del Montseny durant la redacció de la tesi. ■

Àlbum de flora de les Balears, de Margarida Llabrés

La idea de fer aquests llibres va sorgir arran dels dibuixos de plantes de les Balears que tenia fets el dibuixant Vicenç Sastre. S'ha fet una selecció de 130 espècies de plantes silvestres autòctones del grup de les espermatòfitas del total de les més o menys 1.500 espècies de plantes silvestres que hi ha a les Balears. Per tant, n'és només una petita mostra.

De les plantes seleccionades, un 25 % són endèmiques, i és perquè són aquestes plantes les que confereixen un alt nivell de singularitat a la flora balear, encara que en la realitat només un 10 % de la flora de l'arxipèlag és endèmica. La majoria d'aquestes plantes s'han adaptat a viure a ecosistemes molt especialitzats com són, per exemple, els rocams i cingles de les muntanyes. Molts endemismes són compartits entre Mallorca i Menorca i un grup molt inferior també és comú amb les Pitiüses.

S'expliquen històries i curiositats de cada una de les plantes triades, com per exemple quina és la seva distribució en el món, en quin tipus d'ambient viu i quines adaptacions presenta per viure-hi, amb quines altres plantes conegudes està emparentada, quin ús se'n sol fer, l'origen del nom científic o perquè té aquest nom popular, entre altres curiositats.

L'ordre en què es descriuen les seves particularitats és diferent per cada planta, perquè la lectura sigui més amena i menys monòtona. S'ha intentat defugir de la redacció de tipus fitxa.

Al primer volum trobarem dos apartats: 1- Plantes de muntanya i penyals, 2- Plantes de camps i camins. Al segon volum trobarem tres apartats: 1- Plantes de bosc i garriga, 2- Plantes de litoral, 3- Plantes de bosc de ribera i prat. ■

Àlbum de Flora de les Balears. Volum 1 (agost de 2024). 63 espècies característiques. MARGALIDA LLABRÉS. Il·lustracions: Vicenç Sastre. Dolmen Editorial. 144 pàgines.

Àlbum de Flora de les Balears. Volum 2 (gener de 2025). 63 espècies característiques. MARGALIDA LLABRÉS. Il·lustracions: Vicenç Sastre. Dolmen Editorial. 144 pàgines.

Coneguem la presidenta de la ICHN

Des de l'1 d'octubre del 2024, la Carme Rosell Pagès ostenta la presidència de la ICHN. Sòcia de la Institució des del 1985, és doctora en biologia per la Universitat de Barcelona. S'ha especialitzat en l'estudi de grans mamífers, i la gestió d'interaccions entre la fauna salvatge i les persones, entre altres aspectes relacionats amb la conservació de la biodiversitat. Actualment, és directora de Minuartia, consultoria ambiental de la qual també és sòcia fundadora, juntament amb Roser Campeny, col·labora amb un equip de recerca de la Universitat de Barcelona, i participa en projectes d'R+D+I internacionals.

Per conèixer-la millor, hem parlat amb ella sobre natura, aficions i sobre com veu el futur de la biodiversitat a casa nostra.

· Quan comences a interessar-te i a implicar-te en la conservació de la natura?

El meu interès per la natura es desvetllà molt aviat, de la mà de la meua àvia, descobrint les cuques i les herbes pels horts d'Arbúcies, al Montseny. Vaig començar a implicar-me en conservació quan vaig acabar Biologia a la UB, i amb un grapat de bons amics vam fundar l'Escola de la Natura de Can Pons, i la Coordinadora per a la Salvaguarda del Montseny; també era sòcia dels Natus.

Després, tota la meua carrera s'ha centrat en l'estudi i conservació de la natura; m'he focalitzat en aportar solucions per afavorir la convivència amb la fauna salvatge, i per conciliar infraestructures i biodiversitat. Ara formo part de la junta de govern de l'organització Infrastructure and Ecology Network Europe (IENE), i m'engresca unir-me al Consell Directiu a la ICHN per fomentar l'estudi i conservació de la natura al nostre país.

· Sempre s'ha dit que dedicar-se a temes de natura no fa ric a ningú. A casa teua varen entendre que t'hi volguessis dedicar?

No ho van entendre, però van respectar i fer costat a la meua elecció. Recordo

que el pare, quan jo intentava explicar-li en què consisteix la professió de biòleg, i a què em volia dedicar, després d'una escolta atenta del meu entusiasta relat, em va dir «I no és millor estudiar per fer de metge, o advocat?». Devia pensar que no em podria guanyar la vida fent de biòloga, i menys de zoòloga, que era el que jo volia.

· Ara que ja duus uns mesos al capdavant de la ICHN, com veus la seva salut?

La ICHN té la vitalitat que li donen els centenars de persones apassionades per la natura, i integrades a les delegacions territorials i als grups de treball. Hi ha moltes iniciatives i projectes arreu del país, de recerca, i

Vols rebre el NOTÍCIES més aviat, en color i amb enllaços als documents anunciats?

Contacta amb la Secretaria de la Institució (ichn@iec.cat) i demana la versió en format pdf!

Les xarxes socials de la ICHN

Seguiu les novetats relacionades amb les activitats de la ICHN a [Twitter](#), [Facebook](#), [Instagram](#) i al canal [Youtube](#).

Amb el suport de

fundada el 1899

ICHN

Institució Catalana d'Història Natural

Filial de l'Institut d'Estudis Catalans

Redacció: ICHN
C. del Carme, 47
08001 Barcelona
Tel. 933 248 582
Fax 932 701 180
A/e: ichn@iec.cat
A/I: <http://ichn.iec.cat>

Imprimeix: IMPREMTA BADIA, SL
ISSN (ed. electrònica): 2339-5672
ISSN (Ed. impresa): 1135-8815
Maqueta: Albert Beltran
Dipòsit Legal: B.39829-1995

també, per a la divulgació i l'activa gestió del patrimoni natural. A més, tenim la sòlida base que donen els més de 125 anys d'història, i el bagatge aportat per tantes científiques i científics notables del país, que n'han format, i en formen part.

· Comenta'ns alguna meta que t'hagis proposat d'assolir durant la teva etapa com a presidenta de la ICHN?

M'he posat al servei de la ICHN amb la il·lusió de contribuir a desenvolupar una organització forta i activa, que segueixi sent reconeguda com una veu autoritzada sobre conservació de la natura, sempre basada en la ciència i el coneixement. Una veu plural i respectuosa, que deixi empremta en la societat catalana. M'agradaria aconseguir un major impacte social, perquè cal accelerar els canvis per a la transició ecològica, i social; el temps compta!

· Creus que actualment les noves generacions mantenen el seu compromís vers la conservació del medi ambient?

Hi ha molt jovent compromès i apassionat per la natura. Potser els vincles atàvics que ens uneixen a la resta de la natura s'han trencat per a molts joves, i ara pesen més les imatges virtuals que el món real. Refer aquests vincles, i que s'endinsin en els paisatges reals, pot ajudar a fer que posin tota la seva força i creativitat per ajudar a resoldre els gegantins reptes que afronta la humanitat en aquest moment.

· Ets pessimista davant els canvis ambientals que hi ha i que vindran?

Penso que no es pot ser optimista, però tampoc veig positiu el fatalisme. Els devastadors efectes del canvi climàtic i l'alarmant ritme d'extinció d'espècies són ben evidents, però defenso radicalment que encara val la pena esforçar-nos per trobar solucions. A tots nivells, i en tots els àmbits, cal gent que no se senti vençuda, ni aclaparada pel que vindrà. Penso que aporta més la cooperació i la suma de coneixement que culpabilitzar-nos els uns als altres.

· Sabem que la natura és la teva passió, però segur que tens alguna altra afició... Quina?

M'agrada caminar, llegir, ballar ... Però potser, la meua més gran passió és la bona conversa compartida amb bons àpats amb els amics i la gent que m'estimo i m'acompanya a la vida.

· Què no pot faltar a la teva motxilla de naturalista?

No sé caminar sense motxilla a l'esquena; hi porto un munt d'estris «per si calgués», alguns petits tresors portadors de bons records, com una pedra o aglans, algun llibre, i els prismàtics és clar!

· Ens recomanes un llibre?

Amb tantes meravelles com s'han escrit, és molt difícil triar, però un llibre bonic és *Les muntanyes són la teva ment*, de Gary Snyder, editat en català per Tushita Edicions. Hi ha un grapat de poemes preciosos i un parell d'assajos molt interessants sobre els qui, com ell diu, «estimem el món». ■

Legislació

Andorra

Llei 18/2024, del 19 de desembre, de **caça**. BOPA núm. 18 de 12 de febrer de 2025.

Catalunya

RESOLUCIÓ TER/4557/2024, de 12 de desembre, per la qual s'aprova la revisió anual, per a l'any 2025, del nombre màxim d'immersions amb escafandre autònom a l'àrea protegida de les **illes Medes**. DOGC núm. 9315 de 20 de desembre de 2024.

Resolució ARP/259/2025, de 30 de gener, per la qual s'ordena la **pesca a les aigües continentals** de Catalunya durant la temporada 2025. DOGC núm. 9343 de 4 de febrer de 2025.

Illes Balears

Decret 52/2024, de 20 de desembre, pel qual es modifiquen el Decret 19/2019, de 15 de març, pel qual s'estableix el Pla de Gestió Pluriinsular per a la **pesca** amb arts de tirada tradicionals en aigües de les Illes Balears i el Decret 15/2022 de 16 de maig, pel qual s'estableix un Pla de Gestió per a la Pesca Professional Artesanal a les Aigües Interiors de les Illes Pitiüses. BOIB núm. 167 de 21 de desembre de 2024.

País Valencià

DECRET 8/2025, de 21 de gener, del Consell, pel qual es declaren com a **zones especials de conservació** els llocs d'importància comunitària litoral d'Orpesa (ES5223037), Cap de Cullera (ES5232010), Cap de Les Hortes (ES5213032) i litoral del Cap Roig (ES5213033) i se n'aprova la norma de gestió. DOGV 10031 de 23 de gener de 2025.

DECRET LLEI 4/2025, de 4 de febrer, del Consell, de modificació de la Llei 5/2018, de 6 de març, de la Generalitat, de l'**Horta de València**, i del Decret 219/2018, de 30 de novembre, del Consell, pel qual s'aprova el Pla d'acció territorial d'ordenació i dinamització de l'Horta de València. DOGV núm. 10040 de 5 de febrer de 2025. ■

Han col·laborat en la redacció d'aquest NOTÍCIES: Jordina Belmonte, Antònia Caritat, Joan Culí, Daniel Espejo, Josep Germain, Margarida Llabrés, Albert Masó, Gabriel Mercadal, Carme Rosell, Xavier Soler i Juli Pujade-Villar.